



ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSКИH ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Ljubljani, Šelenbur-
gova ulica 6/1.
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. — Bräuhäusgasse 84.

Izhaja vsakega 1. v mesecu.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina:
za celo leto 4.40 K
za pol leta 2.20 K
za četrt leta 1.10 K
Posamezna številka 18 vin.

Štev. 9 in 10.

V Ljubljani, 1. maja 1917.

Leto XXI.

Prvi maj.

»Sklenili smo, da zatremo v naši deželi za vselej vse pojzke imperializma in korupcije, ker nočemo nikogar podjarmiti, ker služimo ideji svobode, enakosti in bratstva vseh narodov. Navdušenje, ki napolnjuje rusko demokracijo, izvira iz zavesti, da so sanje o pobratimstvu narodov vsega sveta prav blizu uresničenja. Demokracije vsega sveta spoznavajo, da ne sme obstojati nobena sovražnost več med narodi. Te besede je govoril ruski justični minister Kerenski, zaupnik ruskega delavstva v začasni ruski vladi. Pravi, neskaljeni duh socializma veje iz njih in ne vemo boljših, s katerimi bi pozdravili naše sodruge ob letošnjem prvem maju.

Demokratska misel je na zmagovalnem pohodu in ruski socialni demokratje so jej pomagali do zmage. Kakor napravlja kamen, ki ga vržeš v vodo, vedno širše kolobarje vse naokrog, tako je danes z demokracijo. Njen začetek je bil spočet v najreakcionarnejši državi, njeni valovi segajo daleč preko mej te države in nas popolnjujejo vse z novim upanjem za razvoj bodočnosti. V gosti temo je še zavita bodočnost in nič ne vemo, kako bodo rešena ogromna, težka vprašanja, ki jih je sprožila vojna. Ali naj bo rešitev gospodarskih, državnih in narodnostnih vprašanj kakršnakoli, eno je gotovo, da je postal vpliv ljudstva na rešitev vseh teh zapletenih problemov tako velik, da ga ne izloči nobena sila več. Iz vseh strahot vojne, iz vseh žrtev, se dviga kakor polet ponosnega orla zmaga demokratske ideje. Sedaj je treba le neustrašene, jeklene volje, le železne vztrajnosti, da uporabi ljudstvo ta svoj velikanski vpliv v svoje dobro, da se ne da premotiti od obljub, ampak da zahteva takoj dejanja. Obljube — posebno pri nas v Avstriji — dobiva ljudstvo že leta in leta, a bilo je spričo teh obljub lačno in brezpravno, nesvobodno in zapostavljano. To pa zato, ker je bila njegova vera v lastno moč preslabotna, ker ni zaupalo dovolj samemu sebi. In oblastniki so vedeli da to ljudsko bojazljivost in so jo izrabljali do skrajnih mej. Če je ljudstvo zahtevalo pravico in enakopravnost, kruha in izobrazbe, so zadonele iz vseh zbornic visoke besede, velikanski načrti so se razgrnili — a dejstva so bila tako majhna, malenkostna, da se ni izpremenilo skoraj nič. Pri vsaki večji zahtevi ljudstva so krožile gore, a rodila se je miš. Spominjamo le na socialno in starostno zavarovanje, na reformo volilne pravice za deželne zbornice in občine, na ureitev narodnostnega vprašanja, na zakonodajo za varstvo delavčevega življenja, na zavarovanje zoper brezposelnost — dolgo, dolgo vrsto bi še lahko našli — in pred nami se razgrne vsa žalostna in klavrsna politika zadnjih desetih let. Koliko je bilo za rešitev vseh teh vprašanj posvetovanj, odsekov, prerekanja, razburjenosti, sovraštva; a uspeh? Zakaj tako malo uspehov? Prvič zato, ker se pri nas ne delajo zakoni za široke

mase, temveč za ono tenko plast mogotcev, ki združuje v sebi vso gospodarsko in politično moč, drugič pa zato — in to je glavno — ker je bilo ljudstvo za svoje zadeve, za svoje pravice malobrižno, apatično. Vzplamtelo je hitro, a dolgega boja se je ustrašilo in životarilo rajše dalje tako, kakor so životarili njegovi predniki. In ta brezbriznost se je bridko maščevala.

Več kakor tisoč dni divja vojna furija skorajda že po vsem svetu, razdvaja narode, uničuje neizmerne vrednote, ki jih je ustvarjalo človeštvo v dolgoletnem trudu. In ko nastane mir — upamo da kmalu — potem pojdejo narodi na delo, da izravnavajo vojno škodo. Delo ne bo lahko. Ko bi bila ta škoda le materialna, ne bi zrl z bojaznijo v bodočnost. Ali vojna je napravila še vse hujšo škodo. Vcepila je med najkulturejše narode toliko nezaupnosti drugega proti drugmu, toliko sovražnosti, da bodo minila leta in leta, preden se vpostavijo zopet one vezi med narodi, iz katerih so se rodila pred vojno velika internacionalna kulturna dejanja. Pri tem delu bo imela socialna demokracija, katere prospeh temelji takorekoč na mednarodnem sporazumu, važno nalogo. Delavstvo vseh narodov in držav bo moralo prvo iti na delo, da obnovi medsebojne stike, katere je vojna tako kruto razdajala. Trdno upanje imamo, da se dvigne iz razvalin vojne nova, mogočna internacionalna delavstva, ki bo morala imeti seveda drugačne temelje kakor prejšnja. V katerokoli socialno demokratsko stranko pogledamo, povsod vidimo, da že pripravljajo tla za ustanovitev močne delavske internacionale. Tudi mi, čeprav nas je malo po slovenskih pokrajinah, ne smemo zaostajati. Na delo pojdemo, da izgradimo v prvi vrsti lastno stranko in da potom nje ojačimo internacionalo in v tem upanju, da bo naše delo plodonosno, kličemo: Živela mednarodna socialna demokracija!

Pisarna železničarskega deželnega tajništva se na- haja odslej: Šelenburgova ulica 61 v Ljubljani.

25 letnica železničarske organizacije.

2. aprila 1917 je poteklo petindvajset let, odkar je bil položen prvi temeljni kamen za pomembno stvarbo železničarske organizacije, odkar je prešinel zatirane avstrijske železničarje prvi žarek nove vere osvobođenja, socializma.

Dolga je bila pot, težke so bile žrtve, preden so si zgradili avstrijski železničarji organizacijo, ki je njim v ponos, drugim v zgled. Preganjanje in zapostavljanje — to je bil bridki delež tistih pogumnih mož, ki so ustvarili današnjo nerazrušljivo stvarbo organizacije. Pogled v preteklost naj nam v naslednjem pokaže prve težke boje naše organizacije za svoj obstanek in razvoj, njen nadaljni zmagoslavni potek, ko je pridobivala vedno več in več članov med vsemi narodnostmi Avstrije in naj nam s tem vlija nov pogum, novo voljo za delo.

Prvi začetki naše organizacije se pojavljajo na Dunaju. 2. aprila 1892 je bil sklican prvi shod v dvorani Weiland v okraju Brigittenau. Ob določeni uri za otvoritev shoda je bila dvorana — prazna. Plaho kakor divjačina so se plazili železničarji okolo dvorane in bulili skozi zastrta okna v dvorano, če je vendar že kdo od tovarišev toliko pogumen, da sedi v dvorani. Nekateri so se vendar ojunčili, prihajali so počasi, po eden, po dva in posedli kar pri vratih. Varno je varno — nič se ne ve — tako so si pač mislili.

Sodrug Rudolf Müller, kot proponent društva, je otvoril shod. Preplašeni poslušalci so kar pili njegove besede. Mučen mir je zavladal po dvorani, obiskovalci so sedeli kakor okameneli in poslušali z odprtimi ustmi novo poslanico. Nato je govoril Karl Höger, glavni referent, ki je razlagal namen in pomen društva. Govoril je temperamentno, stvarno, prepričevalno. Navzočim se je videlo, da jim govori iz srca in pokimavali so z glavami. Da bi dali svojemu zadovoljstvu tudi z aplavzom duška, tega si še niso upali, kajti med navzočimi je bilo mnogo sovražnikov nove ustanovitve. Ali led nerazumevanja je bil prebit. Kako se je izvolil odbor — o tem je boljše, da molčimo. Če bi ne bili imeli tramvajski uslužbenci in uslužbenci pri omnibusih več poguma, odbora bi takrat sploh ne bili spravili skupaj. In kako je sedaj — po 25 letih!...

Misel o enakosti vseh, ki trpe in so zapostavljeni, je padla na rodovitna tla in z nepremagljivo silo si je osvojila možgane delavcev. Iz majhne preplašene četice je postala silna, pogumna armada, ki je preobrazila v teku četrtoletja vse socialne in pravne razmere uslužbencev. Vedno dalje, evdno kvišku — to je bilo geslo! Beli mezdni sužnji iz dobe Jeitelesove in Guttenbergove so se izpremenili v bojovníke in ponosne ljudi.

Toda kmalu po ustanovnem shodu je pričel brčiti oster veter. Že čez osem dni je izšel v uradni »Wiener-Zeitung« svarilni opomin osobju, a za upravo železnice so bila izdana posebna navodila. Železniške uprave so razumele ta migljaj in pričele so takoj s šikanami. Vsako sredstvo je bilo dobro, samo da zatre mlado gibanje. Tisti, ki so stali na čelu gibanja, so kmalu občutili železno pest: Kazni, preziranje, prestavljanje...

Mlajši železničarji si danes niti predstavljati ne morejo, kaj so pretrpeli prvi sodrugi v organizaciji. Brez vinarja, brez strokovne komisije, brez močne stranke, brez delavskega časopisja, brez splošne volilne pravice, nobenega poslanca v parlamentu, brez zaupnikov, niti strokovnega glasila ni bilo — tako so nastopili težko pot skozi pragozd predsodkov, strahopetnosti, duševne zastoletosti. Sovražniki na levi, sovražniki na desni, sovražniki vsepovsod! Edini zakon, ki so ga uporabljali za te prve bojovníke, je bil kazenski zakon in prav pridno so ga uporabljali. Ali ti bojovní-

miki so imeli svojstva, s katerimi so premagali vse ovire: Železno voljo, neusahljiv pogum in čuteče srce za trpeče tovariše.

Ko se je organizacijska misel nekoliko utrčila, je pričel izhajati »Eisenbahner«. List je bil živa potreba. Bodril je malodušneže, bičal oblastnike, razkrival krivice. Da ni bila uprava državnih železnic ravno vzradoščena nad krepkim razvojem mlade organizacije, to je pač samoposebi umljivo. Prežala je le na vzrok, da zada organizaciji smrtni udarec. Kdor išče, ta najde... In našla ga je. V Švici so prišli železničarji vzhodne železnice s svojo upravo v konflikt in pretila je stavka. Da ne pride čez mejo niti iskra upora, je razpustil Guttenberg s pomočjo takratnega ministrskega predsednika Badenija, avstrijsko železničarsko organizacijo, češ, da je državi nevarna. To se je zgodilo 16. marca 1897. Povod za razpust je bil priča o že tolikokrat preizkušenem pravem avstrijskem birokratičnem naziranju. V Švici so se bojevali železničarji za boljše življenjske razmere, zato so kaznovali naši mogotci avstrijske železničarje z razpustom njihove organizacije. Dva dni pozneje, 18. marca, so tudi uradno zaprli pisarno organizacije, uredništva in upravnštva. A že 30. marca so odprli zopet pisarno, ker sta intervenirala takratna socialno demokratična poslanca dr. Verkauf in Zeller. »Eisenbahner« je izhajal dalje, ker ni fungirala kot lastnica razpuščena organizacija, temveč sodrug Tomschik. Vsled tega je bilo tudi mogoče, da so ostali železničarji v medsebojnem stiku.

Delavstvo je bilo vsled razpusta silno ogorčeno. V kurijem parlamentu sta nastopila sodrug dr. Verkauf in Schrammel za železničarsko organizacijo z vso vneto. Guttenberg pa jima je odgovoril: Organizacija je stremela po tem, da se zboljšajo železničarjem plače in skrajša delovni čas; če izvede organizacija to, tedaj padejo akcije železnic, nihče ne bo več hotel graditi železnic. Tako je »utemeljeval« vsemogočni Guttenberg državno nevarnost železničarske organizacije. Krščanski socialci in nemški nacionalci so navdušeno odobraval njegove razloge. Tudi državno sodišče, na katero se je obrnila organizacija, da varuje pravice državnih temeljnih zakonov, se je pridružio globokoumnim izvajanjem Guttenbergovim.

Vse krajevne skupine so bile razpuščene, premoženje, knjižnice itd. so zaplenili. Petletno trudapolno delo je bilo uničeno. Denar, zdravje, solze, prečute noči in vse naše upe smo morali žrtvovati na oltar »pravičice«. Tako je bilo končano prvo razdobje v razvoju naše organizacije.

Prepovedali so pač lahko svobodno besedo, ali misli in čuvstev v proletarskih masah ni bilo mogoče zapleniti. Socialistični duh je bil že pregloboko zasidran v možganih železničarjev, čuvstvo za enakost in svobodo je bilo vdolbeno neizbrisno v srca. »Organizacija za vsako ceno« — to je bilo geslo vsepovsod med probujenimi železničarji.

Železničarjem je ostal list, ki je neumorno deloval, da ohrani v njih kali, ki so bile pognale med petletnim delovanjem. V 12. številki je pisal »Eisenbahner«:

»Vlada je razpustila obstoječo železničarsko organizacijo. Mislila je, da uniči z enim zamahom, kar so ustvarila leta prebujenja. Ali varo se. Vara se temeljito in bodočnost jo pouči, jo mora poučiti, kako silno se je varala.

Kar je vlada uničila — seveda le začasno — to je le zunanja oblika organizacije. In tudi to se jej je le posrečilo, ker je uporabila sredstvo, o katerem smo mislili, da je v Avstriji nemogoče, silo. S silo, ki gre preko vsega, ki se niti ne odene z najtanjšim plaščem, da bi ustvarila videz, da je bila pravica, čeprav je bilo nasilje.

Česar pa vlada ni mogla uničiti in tudi nikdar ne bo uničila, to je jedro, to je ideja, misel, ki leži v organizaciji, ki je neumrjoča in ki družijo vse, ne da bi se ozirala na zunanjo obliko.

Razprava, ki je bila kmalu po razpustu organizacije pred c. kr. državnim sodiščem, je še danes velezanimiva. Organizacija se je pritožila proti razpustu. Njena zastopnika dr. Harpner in dr. Fried sta pobijala v dovršenih govorih vse ugovore vlade, katere zastopnik je bil dr. Simonelli. Ta je zbral cel venec odlomkov iz govorov

na železničarskih shodih in je dokazoval z njimi državno nevarnost organizacije. Državno sodišče se je dalo seveda prepričati, organizacija je bila definitivno razpuščena. Tudi v takratnem kurijem parlamentu je prišel razpust še na razgovor. Socialno demokratični poslanci so vložili nujni predlog, naj se vpostavi poseben odbor 36 članov, ki naj preštudira zakonitost razpusta. Predlog je bil odklonjen. Krščanski socialci in nemški nacionalci so govorili ostro proti predlogu. To ni bilo nič čudnega, saj je vse meščansko časopisje, radostno pozdravilo razpust organizacije.

Kakor že rečeno, započeto delo ni bilo ustavljeno vsled razpusta. Navdušeni bojovníki za pravično stvar so šli na novo delo in že v januarju 1898 so pričeli s pripravami za novo organizacijo. Kmalu nato se je ustanovilo »Splošno pravovarstveno in strokovno društvo«, ki je pričelo plodnosno delo za avstrijske železničarje. Seveda je moralo novo društvo, njegovi voditelji in člani še mnogo pretrpeti. Ko je stalo društvo na trdni podlagi in se je lahko opiralo na zanesljive člane, je pričelo z velikimi akcijami. Vsakemu železničarju so v živem spominu še leta bojov 1905, 1907 do 1911. Gospodarski položaj se je izboljšal, organizacija je s silo svojih članov izsilila popoln preobrat v pravnem razmerju železničarjev, priborila je personalne komisije, delavske odbore, izgradila bolniško zavarovanje in zavarovanje proti nezgodam. Delo 25 let je bilo plodno, koristno.

Danes ob 25 letnici kličemo vsem železničarjem: Dalje, na delo za organizacijo, na delo za socializem!

Amnestija za disciplinarne pregreške.

Železniško ministrstvo je izdalo 20. decembra 1914 odlok o amnestiji za disciplinarne pregreške in sicer se uveljavi amnestija po volni. Ker pa traja vojna že tako dolgo, je izdalo železniško ministrstvo nov odlok, na podlagi katerega se uveljavi že s 14. junijem 1916. Ta amnestija za disciplinarne pregreške je pa tako omejena — saj velja le za pregreške pred 1. avgustom 1914 — da nima pravzaprav nobene praktične vrednosti za železničarje. Saj ne odpravlja amnestija niti one trde določbe § 40 službenega reda, ki določa, da izgubi vsak disciplinirani železničar eno leto napredovanja. Da dobi amnestija vsaj nekaj praktične vrednosti, je vložil sodrug Tomschik na železniško ministrstvo spomenico s prošnjo, da se izgradi amnestija tako, da bo res železničarjem v korist.

Kdo je zakrivil vojno in kdo se pokori za njene strahote.

Socialno demokratično časopisje na Baden-skem priobčuje odprto pismo na nekega župnika. Pismo zasluži splošno pozornost, zato ga priobčujemo tudi mi. Pismo se glasi:

Velečastiti gospod župnik!

Pred kratkim sem imel priliko, da sem poslušal Vašo pridigo. Udeležil sem se je tem rajše, ker slavite kot izvrsten pridigar in učen mož.

Zakaj je vojna?

Na to vprašanje, ki razgiblja od izbruha svetovnega požara milijon in milijon src, ste poizkušali odgovoriti v dveh urah po svojih najboljših zmožnostih in kakor tudi domnevam po svoji vesti.

Zakaj je vojna?

Vaš odgovor je bil v prvi vrsti, da je nastala vojna vsled angleške zavisti, francoske maščevalnosti in ruskega pohlepa po moči. S tem seveda niste povedali nič novega ne meni, ne mojim tovarišem na bojišču.

Če pa trdite, da zaslužijo naši sovražniki vsled svojih slabih lastnosti božjo kazen, tedaj ne razumem, zakaj je izbrala božja previdnost ravno nas, nedolžne Nemce, za svoje orodje.

Kajti tudi pri nas umira na stotisoče mož, neizmerne vrednosti gredo v nič, neznansko trp-

Ijenje preplavlja vse dele domovine. Zakaj vse to? vprašuje preprosti razum. Zakaj pošilja Bog tudi nam enako trpljenje kakor sovražniku, kate-rega hoče kaznovati po naši roki?

Gospod župnik, Vi ste čutili to vprašanje in ste nanj odgovorili. Priznali ste, da tudi pri nas ni bilo pred vojno vse tako kakor bi bilo moralo biti, da so se razvile tudi pri nas razmere, vred-ne kazni, razmere, ki so izzvale jezo božjo prav tako na nas kakor na naše sovražnike. Ples oko-lo zlatega teleta, da je bila naša vera. Zato nas tepe božja pravičnost z zasluženimi kaznjami.

Ce je vse to prav, kar ste povedali, tedaj smo tudi mi zakrivi vojni, tedaj tudi mi nismo na dnu svojega srca nič boljši kakor naši sovraž-niki in zato nimamo pravice, da jih obtožujemo zaradi maščevalnosti, pohlepa in zavisti.

Ali je pa vse to tudi res tako?

Ce se ozrem po krogu, ki mi je najbližji, po svojih tovariših na bojišču, tedaj se vprašujem, kakšno je bilo mišljenje in čustvovanje teh ne-pokvarjenih ljudi? Po čem so stremeli?

Med njimi ne opazim niti pohlepnih zveri, niti besnih pustolovcev, niti plesalcev okolo zlatega teleta. Vidim zgolj preproste delovne ljudi, ki se trudijo za plugom, v delavnici ali ob pisalni mizi, da prislužijo v potu svojega obraza trdi vsakdanji kruh kakor zahteva to sveto pismo. Ljudje so to, ki opravljajo dan za dnem vestno svoje truda-polno delo, ne zato, da nagrabijo zakladov in da z močjo denarja podjarmijo druge, temveč zato, da pribore sebi in dragim svojcem doma toplo izbo in toplo hrano, da jih oblačijo, pomagajo v bolezni in če hočete še, da jim pribavijo delež pri skromnem veselju življenja. Kaj je v takem po-četju kaznivega?

Pri večini ljudi moje vrste se izključujejo same po sebi vsa taka slaba stremjenja kakor »lov na zlato«, »pohlep po moči«. Vdinjani so za gotovo mezdo, njihova delovna sila je kupljena za ceno, ki se nikdar tako ne izpremeni, da bi učin-kovala prekuščuško. Če so dostikrat zahtevali z vso vnemo izpremembo mezde — in zgoditi se je moralo to — tedaj je šel ves boj za nekaj beraš-kih vinarjev.

Vsa njihova skrb gre za obstoj, seveda za obstoj, vreden človeka, kakršnega zahteva naša kultura in naše podnebje. Velik del našega ljud-stva se bori za eksistenčni minimum. Mnogo jih je, žal vse premnogo, ki imajo manj kakor potre-bujejo, slabo so rejeni. Delavci, mali kmetje, urad-niki, obrtniki, rokodelci, ves srednji stan — kdo more trditi o njih, da plešejo okolo zlatega teleta? Ti ljudje, ki niti več zaslužiti ne morejo nego toliko, kolikor se potrebuje za dostojno življenje, tvorijo devet desetih prebivalstva.

Torej teh devet desetih že vnaprej ne spada k Vašim domnevam, gospod župnik, ker za te ni upravičena kazen po božji pravičnosti. Ti ljudje niso plesali ne tanga, ne drugih plesov, niso u-ganjali umazane poltenosti ali zapravljali po igri-šjih tisočih ali gojili druge nečednosti, kakor ste jih navajali Vi kot dokaz naše moralne propa-losti. Delali so, nič drugega nego delati. Kako se torej vjema z božjo pravičnostjo, da nosi ravno teh nedolžnih devet desetih glavno breme vojne, najtežje žrtve na krvi in blagu.

Ko sem slišal, da ste tolikokrat imenovali božjo pravičnost, se me je polastilo prav bridko čustvo. Človeški pojem o pravičnosti uči, da se naj nihče ne pokori za tisto, česar ni zakrivil. Božja pravičnost, ki je gotovo popolnejša in boljša kakor človeška, izključuje še tembolj tako nazi-ranje. Zato mi ne smete šteti v zlo, če sem ravno pri teh mestih Vaše pridige najbolj zmajeval z glavjo. Po mojem mnenju ne gre, da vlečemo vo-jne vzroke na etično versko polje. Svetovna vojna je denarna vojna. Morda bo imela etične učinke, celo pričakujem to, a njeni vzroki so politično gospodarski. Ali čeprav je uprizarjala industrija nevarno tekmo, čeprav se je širila moralna pro-padlost, vendar se mi ne zdi kazen upravičena.

Toda dalje! Naglašali ste, naj nam bo ta voj-na opomin, da uredimo naše življenje bolj pre-prosto. Kaznovani smo zato s tolikimi žrtvami, da odnehamo od lova za denarjem, od plesa okolo zlatega teleta, da prenehamo z medsebojnim va-ranjem, da ne stremimo nič več po dobičkih in užitkih.

No, če je imela božja previdnost tak namen s svojo kaznijo, tedaj trdim, da ni dosegla tega na-mena, temveč da se je izpreobrnilo vse ravno v nasprotno smer. Vsled vojne so izgubili mali ljudje večinoma vse svoje imetje. A krogi, ki so poma-gali po Vašem mnenju nanašati netivo za vojno, velepodjetniki, so vsled vojne silno obogateli. Voj-na je povzročila, da so postali revni še revnejši, bogati še bogatejši.

Divja gonja za denarjem se je vgnezdila rav-no med vojno. Z nepoštenim ravnanjem so podra-žili izdelovalci in prodajalci živil in potrebščin svoje blago, ker so ga zadrževali, dokler ni do-seglo blago blazne cene in se niso sramovali, da izmzgajo ubogo ljudstvo v njegovem težkem po-ložaju. Sami morate priznati gospod župnik, da je vojna še mnogo bolj poslabšala in bolj vkoreni-nila grde razmere, ki so bile že prej pri nas. Kje se torej kaže vzgojevalni učinek božje kazni?

Ostim, ki radi ugovarjajo v Vaši fari, ste po-nudili še drugačno razlago svetovne vojne: Vojna kot preizkušnja in poslanstvo božje. Pokazovali ste na znane slabosti človeške, ki dostikrat ne-nadoma napadejo človeka, ne da bi bila razvidna njegova krivda. Bolezni, slaba letina, lakota, ku-ga, povodnji, potresi, blisk, toča, poplave so po Vašem kazni ali pa preizkušnje za človeštvo, ki je sicer brez krivde, ali pa ki ga hoče z njimi Bog preizkušati, da ga napravi boljšega.

Takšno naziranje je bilo prej splošno veljav-no. Ali znanost je preluknjala vero na srditega, maščevalnega, uničujočega Boga. Nikjer ni doka-zano, da hoče Bog našo škodo, kakor menijo teo-logi. Kajti Bog je dal človeštvu, da najde zdravila zoper bolezni, da je iznašlo strelovod, da je zgra-dilo jezove proti poplavam. Proti vsem prej na-vedenim zlom smo našli bolj ali manj učinkovita sredstva. Le proti smrti nimamo zelišča, ali o smrti ne ve noben človek z gotovostjo, če naj jo prištevamo k zlom.

Ce torej domnevamo, da združuje Bog s kaz-nimi, ki nam jih pošilja, namene za kazni in izbolj-sanje, tedaj je treba spriči dejstev vendar priz-nati, da nam je ustvaril v razumu sredstvo, s ka-terim preprečujemo ona zla.

Ne, stari Bog ni tako krvoloč, kakršnega nam vedno slikajo in ljudje se naj varujejo, da naprtijo njemu, ki nam je dal luč razuma, vso krivdo zlega, ki ima svoj izvir, le v tem, ker so ljudje preleni, da bi mislili.

Zakaj niso ničesar storili, da se prepreči kr-vavo klanje, kakršnega doživljamo? No, spomin-jam se še predobro, kakšnega mišljenja je bila ve-čina ljudi pred vojno glede tega vprašanja.

Kdor je govoril o stremljenju za ohranitev miru, o sredstvih, da se prepreči vojna, tega so zasmehovali in zasramovali. In prav oni razsvet-ljenci, politiki in državniki, profesorji in tudi Vaši tovariši, gospod župnik, so bili med zasramovalci. »Apostel miru« je bila psovka, imela je primes smešnega, svetu odtujenega, sanjarskega človeka. Za mnoge je bilo že to dovolj, da so vedeli o so-cialno demokratični stranki, da je na potu za mi-rovno propagando — in odpravili so vse vprašanje z ošabno kretnjo. To se sedaj maščuje. Ve-lika masa meščanstva, ki sedaj odkritosrčno za-gotavlja, da mi marala vojne, je držala pred vojno roke navskriž. Da, mnogo je bilo takih, ki so go-vorili o »sveži, veseli vojni«.

Po vsem tem razumete, da mi je prinesla Vaša pridiga malo tolažbe in malo vzpodbude. Če si predstavljam, da naj se bore naše čete z raz-jedajočim črvom v srcu, da jih je zadelo to pre-livanje krvi kot krivce za kazen ali kot nekrivce za poboljšanje, tedaj mora taka misel ohrometi njihove roke. Potem bi morali odložiti orožje in potrpežljivo pretrpeti vse, kar pošlje nad nas božja pravičnost. Vojak naj gre v boj odkritega pogleda in vzravnane glave, ne s povešenimi očmi in s krivdo obteženo vestjo. Vojaku dajemo kamenje namesto kruha, če mu podajamo takšno razlago vojnih vzrokov, kakršno ste Vi obrazlo-žili v svoji pridigi.

Moje nasprotujoče mnenje o navedenih toč-kah Vaše pridige ne izpremeni mojega osebnega spoštovanja do Vas, s katerim ostajam

Vam udani

Ferdinand Madlinger, desetnik.

Ljudstvo.

Ti praviš: Zebe me. Da se ogreje tvoje iz-mozgano telo, te opašejo s trikratnim železnim obročem.

Ti praviš: Lačen sem. In odgovore ti: Je! drobtine, ki jih namedejo iz naših veseljskih dvoran.

Ti praviš: Zejen sem. In odgovore ti: Srkaj svoje solze.

Zgrudiš se pod bremenom dela, a tvoji gospo-darji se radujejo tega. Tvoje muke in tvoj trud imenujejo neobhodno potrebni jarem dela.

Tožiš, da ne moreš negovati svojih duhovnih zmoglosti, da ne moreš razprostrti svoje inte-ligence; a tvoji zatiralci ti pravijo: Prav je tako! Da ljudstvo lahko vladamo, ga moramo pone-mnevati

Vi ste ljudstvo; poslušajte torej, kaj pomenja »ljudstvo«.

Ljudje so na svetu, utrjeni od dnevnih bre-men, izpostavljeni neprestano solncu, dežju, ve-tru in vsem neprilikam letnih časov, ljudje, ki s trudom obdelujejo zemljo, v katero polagajo s plodonosnim semenom del svoje moči, svojega življenja, čelo v potu, da tako pridelujejo za vse potrebno hrano.

Ti ljudje so možje ljudstva.

Drugi delajo v gozdovih, kamnolomih, minah, se pogrežajo v neznanske globočine, v notranjost zemlje, da izkopljejo sol, premog, rudnine, sploh vse za obrti in umetnosti potrebne sirovine. Ti kakor oni se postarajo ob trdem delu, da preskrbe vse stvari, ki jih potrebujejo vsi.

Tudi ti so možje ljudstva.

Zopet drugi tope rudo, jo obdelujejo in jej da-jejo obliko, potom katere postane šele uporab-ljiva za najraznovrstnejše stvari; ali obdelujejo les, predejo volno, tko platno, svilo in različno blago, ali pa se trudijo z enako vnemo, da za-dostne različnim potrebam, nastajajočim nepo-sredno iz narave ali iz socialnih razmer.

Tudi ti so možje ljudstva.

Drugi brodarijo križem po morju, večno ob-dani od nevarnosti, da prevažajo izdelke ene de-žele do obal druge, ali pa se bore proti valovom in vihram v žgoči tropični vročini kakor tudi v mrazu večnega ledu, da z lovom rib pomnožujejo za skupnost živila ali pa da iztrgajo morju množico nam koristnih produktov.

Tudi ti so možje ljudstva.

In potem, ali niso tudi otroci ljudstva, ki zgra-bijo orožje za domovino, jo branjo, jej žrtvujejo najlepša leta svojega življenja, svoje telo, svojo kri; ki se žrtvujejo in umirajo za varnost drugih ljudi, da jim zagotovijo mirno veselje družinskega življenja?

Drugi zopet premagajo tisoč ovir, osrčeni in podpirani le od svojega ženija in oplemene umet-nost, literaturo in znanost, ki dviga življenje, izob-ražujejo narode in jih odevajo z onim bleščečim sijajem, ki mu pravimo slava in postanejo tako vir in sicer najplodonosnejši — javne blaginje.

V vsaki deželi so torej »ljudstvo« ti, ki delajo, ki so v vsakem oziru produktivni, ki darujejo svojo delovno silo skupnosti, razred so, ki najbolj pospešuje blaginjo države, ki je najbolj potreben za njen obstoj! Zatorej proč z manjšino privilegi-rancev, ki se kopljejo v samem uživanju; le v ljudstvu je utelesen človeški rod.

Zakaj se čudite, da ste želi do današnjega dne tako malo sadov svojega dela? V vaših rokah je bila moč, da preobrazite svet, ali v vaših srcih ni bilo dovolj volje za dejanja. Pravičnost vas je dostikrat zapustila, ljubezen do bližnjega še vselej.

Ali hočete biti srečni? Tedaj mislite na svoje brate kakor sami nase. Njihova stvar naj bo vaša stvar, njihova blaginja vaša blaginja, njihova žalost vaša žalost. V tem trenutku, ko priznate en sam skupni interes, eno voljo, eno dejanje — ime-nujte mi moč, ki vas premaga!

Že zori ljudstvu vseh narodov spoznanje, da imajo enake interese, da ni treba med njimi na-

sprotstev, kakor jih hočejo pregovoriti oni, ki bi jih radi prevarali, da jih ločijo in ki jih hočejo ločiti, da jih imajo tem bolj gotovo v svojih pesteh. Nagon sili ljudstva, da se zbližujejo, da se smatrajo za brate. Kmalu pride ura, ko se bodo medsebojno podpirali, pomagali drug drugemu. Na obzorju zgodovine prihaja srečnejši čas, čas, ko bo ves svet le eno mesto, vladan po enaki postavi, po postavi pravičnosti in ljubezni, enakosti in bratstvu — vera bodočnosti za ves človeški rod!

(Iz »Knjige za ljudstvo«, spisal F. de Lamenais, leta 1838).

Pozdrav jugoslovanske socialno demokratične stranke ruskim sodrugom.

Na seji zaupnikov jugoslovanske socialno demokratične stranke, ki je bila 8. aprila, je bil sklenjen sledeči pozdrav ruskim socialistom:

Jugoslovanska socialistična stranka pozdravlja z navdušenjem zmago ruske revolucije nad carizmom in silo vojne in pričakuje, da postane velikanski pomen socialnega prevrata v državi zvestih in neomahljivih bojevnikov za proletarsko revolucijo kategorični opomin zatiralcem in zatiranim vsega sveta. Jugoslovanska socialno demokratična stranka želi z vso vnemo, da konča ruska revolucija, ki je postala najvažnejši mirovni faktor in je zadala vojni buržvazij smrtni udarec, vse nasilje na vsem svetu in dokaže potrebo socialne reorganizacije.

Organizacijski vestnik.

V Celju bo 8. maja ob 7. zvečer društveni shod v gostilni »Pri zelenem travniku«.

Na Pragerskem bo 10. maja občni zbor krajevne skupine ob pol osmih zvečer v gostilni Obräuš.

V Ptuj bo 12. maja občni zbor krajevne skupine ob 7. zvečer v gostilni Tomanič.

Razno.

Avstrijski državni zbor. Z Dunaja poročajo: Prva seja državnega zbora bo v sredo, 30. maja. Pozivni patent bo razglašen koncem aprila. Zbornica bo izvolila predsednika ter se poklonila vladarju. Nato bosta obe zbornici, gosposka in poslanska, sprejeti v dvornem gradu, kjer položi cesar prisego na ustavo. Prihodnje seje bodo posvečene manifestacijam za armado in mornarico, nakar bodo stranke po svojih zastopnikih manifestirale zvestobo narodov do države ter se izrekle za mir. V stvarno razpravo pridejo najprvo bndžetni provizoriji, indemiteta za proglašene naredbe po § 14., rekrutni kontingent in reforma poslovnika. Zbornica bo izvolila nadalje nove člane za delegacijo ter nekatere permanenčne odseke. V svrhu parlamentarne cenzure se bo sestavil posben, iz poslancev in žurnalistov sestavljen odbor, ki bo določeval, katere notranjepolitične razprave se smejo objavljati.

Stavka kovinarjev v Berlinu. Listi poročajo o štrajku v Berlinu, ki je trajal dva dni, te-le poročnosti: Glavni vzrok štrajka je bila, po »Vorwärts«, nevolja delavcev zaradi sedanje ureditve razdeljevanja živil. Štrajkarsko gibanje je pričelo spontano. Ko se je videlo, da se mora računati s štrajkom kot neodločljivim dejstvom, je pooblastila generalna skupščina kovinarske delavske zveze svojo upravo v mestu, da vzame v svojo roko vodstvo gibanja, da se ne bi izpačilo v divji metež, marveč da se štrajk izvrši v urejenih mejah. Nadalje se je pri kontroli kovinarske delavske zveze ugotovilo, da se je javilo 210.000 štrajkovcev. »Vorwärts« piše dalje: Ob dogodkih v Berlinu nas je obšla škrb, da bi utegnili biti vsled štrajka ogrožena preskrba naših borečih se bratov in da bi se v sovražnem inozemstvu na ta pokret stavljala pričakovanja, s katerimi bi se prekrizala mirovna prizadevanja ruskega prole-

tariata in nemške socialne demokracije. Vlada mora vse storiti, da zadovolji prebivalstvo glede prehrane, upi sovražnikov, da bi jim notranje težkoče olajšale, spraviti Nemčijo do strahovitega poraza, pa se ne smejo jačiti.

Nemški glas o položaju v Avstriji. »Berliner Tageblatt« je priobčil dopis svojega dunajskega poročevalca dr. Ledererja o avstrijski notranjepolitični situaciji. Dopis se izreka proti uporabi § 14. za uveljavljanje takozvanih nemških političnih predpogojev ter izreka prepričanje, da so časi oktroiranja v Avstriji minuli. Zaeno govori dopis tudi o potrebi demokratiziranja Avstrije, češ: Še pred nekaj dnevi je bilo s pomočjo § 14. nameravano izvršiti narodno razdelitev na Češkem, izločitev Galicije in uveljavljanje nemškega državnega jezika. Če bi se bila ta vprašanja rešila potem oktroiranja, bi se bila s tem zgodila usodna napaka. Ne glede na to, da sam § 14. ne zadostuje za izvedbo ustavnih prememb, kakršna je izločitev Galicije, so Nemci v Avstriji tudi pre slab živeli, da bi mogli izsiliti svoje zahteve z razobešanjem Cieslerjevega klobuka vsem drugim narodom. Nemci v Avstriji so v državi (Nemčiji) znatno preceñjevanj ne le glede števila, nego tudi glede specifičnega pomena. V kulturi in pododovanem imetju stoje na prvem mestu, glede vztrajnosti in življenske energije pa jih presegajo avstriji. Slovani, kar je, žal, dokazala zgodovina zadnjih 30 let.

Angleški načrti o razkosanju naše monarhije. »Köln. Volkszeitung« piše: Angleški, francoski, ruski in italijanski listi so tekom vojne mnogo krat in zelo glasno poudarjali, da je treba Avstro-Ogrsko razkosati. »Times« je 6. avgusta 1915. dokazovala, da je obstoj habsburške monarhije v njeni sedanjih oblikah nezdružljiv z razrešitvijo balkanskih vprašanj. »New Statesman« od 16. decembra 1916. izjavlja, da je polom Avstro-Ogrske neizogiben. Angleški program, kako razkosati Avstrijo, je sestavil H. W. Steed v soglasju z drugimi politiki in listi v letošnjem januarskem zvezku »Edinburgh Review«. Rusija naj dobi rusinske okraje vzhodne Galicije in severovzhodne Ogrske, Poljska zapadno Galicijo in vzhodno avstrijsko Šlezijo. Iz Češke, Moravske, zapadne Šlezije in slovaške gorenje Ogrske naj se organizira neodvisna češka država, ki naj bo predlogu sedanjega ruskega ministra Miljukova zvezana z 100 km širokim in 200 kilometrov dolgim »koridorjem« z Jadranskim morjem. Ta češko-slovaška država naj pomeni po »Ruskem invalidu« z dne 2. januarja 1917. odločilni udarec proti habsburški monarhiji in naj postane eksponirana slovanska trdnjava in zanesljiv jez proti Nemcem in Madžarom. Sedmograška in romunski okraji Ogrske ter Bukovine naj pripadejo Romuniji. Madžarom ostane ogrska nižina, osvoboditi jih je gospodstva njihovih plemičev in jim dati samostojno državo, ki bo podobnega pomena kakor Romunija. Srbija postane s pridružitvijo Hrvatske Slavonije, Bosne in Hercegovine velikosrbska država. — Kakor dokazujeta P. Dehns in dr. Schupp stremi angleška politika za tem, da bi organizirala na ozemlju obeh centralnih cesarstev vrsto malih, slabotnih, nacionalističnih, ekspanzivnih in nemirnih držav, kar bi ustvarilo v srednji Evropi razmere, kakor za časa starega nemškega Bunda. Z znanosti svojimi intrigami bi napravila angleška politika iz te srednje Evrope torišče svojih interesov, bi igrala varuha držav in narodov ter bi jih izkoriščala. Da je temu tako, je priznal znani socialni politik H. G. Wells v »Daily Chronicle« (25. septembra 1916.), kjer pravi: Ujedinjenje, ne razkosanje Evrope na podlagi narodnosti — to je angleški cilj. Anglija noče, da bi narod gospodoval nad narodom, ona želi, da bi bili vsi narodi zvezani v skupni ligi političnega in gospodarskega miru. — »Köln. Volkszeitung« pristavlja: V tej vojni gre centralnim državam za biti in ne biti in glede na očitne vojne cilje naših smrtnih sovražnikov morajo biti naši mirovni pogoji brez ozira na bodoče revalne ideje taki, da bodo ojačili obrambeno pozicijo centralnih držav in zajamčili brezuspešnost ponovnega napada.

Sklicanje ustavodajnega zbora na Ruskem. Petrogradska brzojavna agentura: Kongres delavskih in vojaških zastopnikov cele Rusije je po

kratkem posvetovanju sprejel poročilo o ustavodajnem zastopu, sloneče na naslednjih načelih: Zborovanje naj bo čim preje mogoče sklicano na podlagi splošne volilne pravice v Petrograd. Volitev se udeleži armadna komisija in vse prebivalstvo, vendar bo aktivna armada oddala svoj poseben glas. Ženske imajo enako volilno pravico, kakor moški. Volilno pravico ima vsakdo, kdor je 20 let star. Volitve za ustavodajno zastopstvo bodo nadzorovali sveti delavskih in vojaških zastopnikov. Ustavodajno zborovanje bo določilo temelje političnega režima na Ruskem ter pretreslo v prvi vrsti agrarno vprašanje, dalje delavsko zakonodajstvo, oziroma je revidiralo, potem narodnostno vprašanje, vprašanje o organizaciji lokalne samouprave in končno vsa vprašanja mednarodnega značaja.

Mirovne manifestacije italijanskih socialistov 1. maja. Po privatnih poročilih nameravajo socialisti dne 1. maja po vsej Italiji prirediti manifestacije za mir. Ministrski predsednik Boselli je neki delavski komisiji v državnih obratih baje izjavil, da jim bo vlada dovolila praznovati prvi dan maja in da se bo on v ministrskem svetu zavzel za vojno doklado vsem državnim delavcem.

Podporni sklad za svoje umrlih članov.

Od 28. februarja do 31. marca so bile izplačane sledeče podpore:

51. Kopf Marija, Klein-Reifling	K	100.—
52. Riedl Edvard, Ustje	«	300.—
53. Reis Josip, Hofstadt	«	100.—
54. Thuma Josip, Schreckenstein	«	300.—
55. Fochler Ana, Jägerndorf	«	50.—
56. Pompe Franc, Niederlindenwiese	«	200.—
57. Leitner Marija, Bischofshofen	«	150.—
58. Mraček Ana, Linc	«	150.—
59. Trinaaty Ivan, Dunaj	«	100.—
60. Neu Teodor, Rudolfsheim	«	100.—
61. Kartuš Ivan, Waidhofen	«	100.—
62. Pingerlos Martin, Stadlau	«	50.—
63. Rebernig Ivana, Dunaj	«	150.—
64. Scholz Marija, Jägerndorf	«	150.—
65. Guzik Marija, Přemysl	«	50.—
66. Hötendorfer Ivan, Linc	«	100.—
67. Spitzer Marija, Amstetten	«	50.—
68. Jungwirth Marija, Gaisbach	«	100.—
69. Bayer Ludvik, Prerov	«	300.—
70. Sykora Marija, Heiligenstadt	«	150.—
71. Novak Franc, Karolinovo	«	100.—
72. Szewczyk Štefanija, Novi Sandec	«	150.—
73. Zuzzi Štefan, Trst	«	100.—
74. Wieser Andrej Feldkirch	«	150.—
75. Gasser Filomena, Bocen	«	100.—

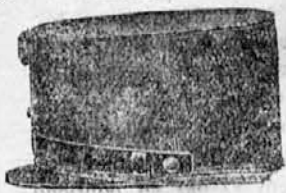
Skupaj . . . K 3350.—

Do 28. februarja 1917. » 8875.—

Skupaj . . . K 12.225.—

Doslej je umrlo leta 1917. 43 članov in 32 žen, skupaj 75.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.



Adalbert Kassig

Ljubljana,
Židovska ulica.

Zavod za uniforme, krznar in izdelovatelj čepic priporoča svojo veliko zalogo vsakovrstnih uniformskih predmetov za železničarje, kakor: čepice, gumbe, rosete, žnore, piščalke i. t. d. Čepice zimске in letne za strojevodje, kurjače itd. v raznih oblikah po najnižji ceni. — Postrežba točna.

Naročajte širite in podpirajte naš list!